

פרוטוקול מס' 118

מישיבת ועדת החינוך והתרבות
שהתקיימה ביום ד', כד' בטבת תשל"ב - 9.2.1972, בשעה 8.45.

נ כ ח ר :

חברי הועדה:
א. רימלט - היו"ר
ב. אליעד
ט. בן-פורת
ח. גרוטמן
ז. הדמן
א. כץ
ש. לויין
ט.צ. נדיה
ע. פינברג-סירני
א. רוזאל-נאור
ב. שחור

מוזמנים: מר ט. שמגר - היועץ המשפטי לממשלה

מר א. פלד - מנכ"ל משרד החינוך והתרבות
גב' ד. סטנר - יועצת משפטית של משרד
החינוך והתרבות
מר ג. יעקבי - חשב כללי של משרד החינוך
והתרבות

ד"ר א. בירן - מנהל אגף העתיקות
גב' ח. כצנשטיין - אגף העתיקות
ד"ר ע. סבט - משרד המשפטים

מוכירת הועדה: ד. פלד

רשמה: ס. כהן

סדר-היום: א. חוק לחיקון פקודת העתיקות (מס' 2), תשל"ב-1971.

ב. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא: שידורים
לימאים בלב-ים, (הצעה לסדר היום של חה"כ מ. ורטמן).

ג. המלצות ועדת החינוך והתרבות בנושא: עול שחר
הלימוד בבתי-הספר העל-יסודיים, (הצעה לסדר היום
של חה"כ א. כץ).

חוק לתיקון פקודת העתיקות (מס' 2),
תשל"ב-1971

היו"ר א. דימלס:

אני פותח את הישיבה.

אני מקדם בברכה את היועץ המשפטי לממשלה, שנענה לבקשתנו להסביר לנו את התנגדותו לשינוי סעיף מסעיפי החוק לתיקון פקודת העתיקות. כמו כן אני מקדם בברכה את ד"ר בירן שחזר מחוץ-לארץ.

בסעיף 12א(א) כתוב: "לא ימכור ולא ימסור אדם עתיקה למי שאינו תושב ישראל אלא אם יש בידי המוכר או המוסר רשיון על כך מאת המנהל; הרשיון יכול שיינתן לעתיקה מסוימת או לסוג של עתיקות". בועדה הובע רצון שהתבטא בהבעת דעת מאד מגובשת להבחין בעונש בין מוכר לבין מוסר, שיכול להוכיח שמסר את העתיקה ללא תמורה, שאין עסקו בכך. גם המוסר ישלם קנס של 30 אלף לירות; היתה אפילו הצעה להגדיל את גובה הקנס ל-50 אלף לירות, רוב הועדה לא קיבל הצעה זו והסתפק במה שכתוב בהצעת החוק. אולם באמר שההבחנה צריכה להתבטא בעונש המאסר. לאור זאת נוסחה הצעה האומרת: "העובר על הוראות סעיף 12א, דינו מאסר שנה או קנס 30 אלף לירות. אולם מי שמסר ללא רשיון עתיקה, שלא דרך מכר, ללא תמורה ובתום לב, ואישר המנהל כי היה נוהג לון רשיון אילו נתבקש לכך, דינו קנס 30 אלף לירות". כלומר כל הדברים האלה אינם משחררים בדיעבד מעונש, מקנס.

היועצים המשפטיים שלנו מסרו שהיועץ המשפטי לממשלה מתנגד לניסוח זה. נשמע את הסבריו.

מר מ. שמגר:

כאשר הצענו את סעיף 12א', היינו ערים לכך שאנחנו מקיפים בסעיף זה פעולות מפעולות שונות. הנכון הוא שתחילתה של המחשבה על ניסוח סעיף 12א' הצטמצמה לענין המכר. דיברנו על כך שיש למנוע את דלדולה של הארץ מאוצרות התרבות שלה, וחשבנו שהדבר נעשה בדרך כלל בדרך מכר. אבל כשניגשנו למלאכת הניסוח, ראינו שניתן יהיה לעקוף על נקלה את האיסור שאנחנו רוצים לקבוע כאן, ואז הוספנו גם את המסירה, כי ידענו שבמציאות של חיינו לא מסובך באופן מיוחד ליצור מצבים שבהם מכר אינו מכר, ביחוד אם המטרה היא לעקוף הוראה של חוק שלצדה עונש מאסר או קנס די גבוה יחסית בהשוואה לקנסות שקבועים בספרי החוקים.

סעיף זה שאנו דנים בו הוא הסעיף שמביא את הסנקציה הפלילית העונשית לאיסור שנקבע. צריך לזכור שכל העונשים שנקבעו בחוקים שלנו הם עונשי מכסימום. הם קובעים תקרה, שעדיה כמעט באף מקרה אין בית-המשפט מגיע. אילו הייתי צריך לעשות רקונסטרוקציה באיזה מקרה בית-המשפט השיל את המכסימום הקבוע בחוק, הייתי מתקשה לעשות זאת. אולי עברייני החוזר על מעשהו בפעם העשירית מקבל את העונש המכסימלי.

בית-המשפט שוקל תמיד את הנסיבות המיוחדות שבהן נעשתה העבירה. קשת האפשרויות הפתוחות בפני בית-המשפט היא רב-גונית ביותר. המיקום הנכון בתוך הקשת נקבע על-ידי הנסיבות המיוחדות של המקרה.

אקח לדוגמה נהיגה ברכב ללא רשיון נהיגה. לא אחת, כאשר מובא הנאשם לדין באשמת נהיגה ברכב ללא רשיון, הוא ממהר לפני ההבאה לדין לעבור את הבחינות שהוא צריך לעבור, או להשלימן, וכאשר הוא מופיע ליום המשפט הוא אומר: בינתיים השגתי רשיון. הדבר תמיד מובא בחשבון על-ידי השופט. זאת אומרת שהאיש למעשה היה כשיר לנהוג, אלא שלא השלים את השכלתו.

דוגמה אחרת היא שמבחינים לצורך העונש

בין מי שנוהג ללא רשיון עמו, משום ששכח אותו בבית, וצין מי שאין לו בכלל רשיון.

זאת אומרת אחד מהנימוקים הקלאסיים כאשר אדם מובא למשפט בקשר לזה שעשה מעשה מסויים ללא רשיון, הוא הנימוק שאילו היה פונה היה מקבל את הרשיון, רק היתה איזו רשלנות, היו נסיבות אישיות שבגללן לא יכול היה לפנות בזמן. בתי-המשפט מביאים זאת בחשבון.

9.2.1972 - מ. שמגר

האם מותר בכלל לא להטיל על האיש קנס
במקרה כזה?

ע. פינברג-סירני:

אם בית-המשפט מוצא אותו חייב, מוטל עליו
קנס. בחוק הפלילי העונש הקל ביותר הוא

מר מ. שמגר:

קנס.

לכן אני סבור שאם נאמר כאן שאדם עשה את
מעשה העבירה לא דרך מכר, ללא תמורה ובתום לב - אלה נסיבות לקולא שאדם
צריך להביא אותן בפני בית-המשפט, וחזקה על בית-המשפט שישקול זאת כשיבוא
להתאים את העונש לעבירה מסויימת זו.

אבל אני חושש מאד ממה שנאמר בהמשך הסעיף,
"וואישר המנהל כי היה נותן לו רשיון אילו נתבקש לכך". ניסוח כזה הוא
פתח למעשי שחיתות. אנחנו צריכים לספל בנושא זה באופן א-פרסונלי. אם
מישהו ילחץ על המנהל ויאמר: היית נותן לי רשיון אילו הייתי פונה אליך,
זה יכול לקבוע את גורלי מבחינת מכסימום העונש - זה דבר חמור ביותר.
זאת אומרת שאחרי שבית-המשפט כבר דן במקרה, יש איזה גורם מינהלי בצד
שמכתיב לבית-המשפט את תקרת העונש. אין זה מקובל בחקיקה שלנו. לגורמים
המינהליים יש מעמד לפני שמתחילים ההליכים המשפטיים. אבל אחרי שהחלו
ההליכים המשפטיים, לא יהיה ידוע לבית-המשפט מה המכסימום? רק כשיגיע
לשלב הדיון בעונש, אז יתברר לו אם הוא דן במכסימום של שנה מאסר ו-30
אלף לירות קנס, או רק 30 אלף לירות קנס, והכל מותנה בכך אם רשות
מינהלית היתה נותנת רשיון או לא. מבחינת העקרון החקיקתי זה דבר שאין
לו תקדים.

הייתי מציע לוועדה להשאיר את ענין התאמת
העונש לנסיבות הספציפיות, אם יש תום לב, אם יש או אין תמורה - לשיקול
דעת בית-המשפט, ולא ליצור כאן מין חיץ כזה, דיקטאט של גורם מינהלי
שניתן אחרי שהחלו ההליכים המשפטיים. זה רע מבחינת המדיניות העונשית
בחוק שלנו בדרך כלל, וזה רע גם במקרה זה.

א. כץ:
מה שהציק לנו זה הרצון להבחין בין מוכר
ומוסר, בדרך כלל מוסר בתום לב. אולי
תוכל אתה לעזור בהצעת נוסח אחר שיבחין בין השניים לגבי חומרת העבירה
כשלעצמה והמשתמע מכך לגבי העונש.

מר מ. שמגר:
לא הייתי נכנס להבחנות אלה. ברור שבתחום
זה יכולה להיות מסירה בתום לב שהיא יותר
מכר מאשר מכר עצמו. זאת אומרת המסירה היא בתום לב, אבל התמורה היא
לעתיד לבוא. אספנים מחליפים ביניהם עתיקות. אי אפשר למדוד את הדברים
באופן מדוייק. אדם יכול למחור עתיקה ששווה 20 אלף לירות, והוא יקבל
פעם עתיקה ששווה 30 אלף לירות. אי אפשר להוכיח שהיה כאן רווח באופן
מוחשי.

החוק הזה, כפי שאני רואה אותו, מיועד
למנוע הוצאת נכסי תרבות מישראל למקום אחר. אם מדובר על נכס נדיר שרק
אחד כדוגמתו בישראל, מסירה של נכס כזה ללא רשיון יכולה להיות חמורה
יותר מאשר מכירת איזה נכס בעל ערך שולי. אם ימסרו מגילה עתיקה נדירה
למוזיאון בחוץ-לארץ, זה חמור ביותר למדינת ישראל. זו פקודה שבאה לשמר
בישראל את עתיקותיה. לכן אינני רואה את המסירה כדבר קל יותר. המסיבות
הן הקובעות, וזאת יש להשאיר לשיקול דעתו של בית-המשפט.

ד"ר א. בירן:
לא ידעתי שדנים בסעיף האומר שיהיה צורך
באישור של המנהל לאחר מעשה. זה דבר בלתי
אפשרי. נכון מה שאמר מר שמגר. אני סומך על כל האנשים שלי שהם ישרים,
אבל אי אפשר להגיד שאחרי שמישהו לאחר מעשה יגיד: אתה יודע שזה לא שווה
כלום. יכול להיות שהיה מקבל רשיון, אבל לא לאחר מעשה. זה מעמיד אותנו
במצב בלתי אפשרי, ואני מבקש לא להכניס דבר כזה בשום פנים.

אשר להבחנה בין מסירה ומכירה, המסירה
היא לפעמים יותר רצינית. אדם מוסר עתיקה כלשהי לאיש שני בארץ, השני
מוסר את זה הלאה, ואז לא הרווחנו כלום. כוונתנו איננה למנוע העברה
מיד ליד בארץ, אלא הוצאה לחוץ-לארץ.

היו"ר א. רימלט:

בניח שאני מוסר עתיקה כלשהי למישהו, והוא מוכר אותה. החוק קיים כלפי מכירה. לפי חוק זה אסור למסור עתיקה לבעל דרכון זר. אבל מותר להעביר עתיקה למישהו בארץ.

מר מ. שמגר:

בניח שמוצאים במדבר יהודה מגילה בדירה. יבוא מי שהוא הבעלים של מגילה זו, שהיא נכס לאומי היסטורי בעל חשיבות ממדרגה ראשונה, וימסור אותה למוזיאון הבריטי. לדעתי צריך לדרוש עונש חמור יותר, מאשר למי שמכר נר שמן ללא רשיון. שלילת נכס לאומי תרבותי מִישראל, גם אם נעשתה ללא תמורה, היא חמורה יותר מאשר עשיית רווח על כד עתיק.

היו"ר א. רימלט:

אני רוצה להסביר מה הקושי שלנו. סוף סוף לא כל עם ישראל מועדים להיות מבריחים. יש אנשים שיש להם נרות עתיקים, מטבעות, שכמותם יש רבים מאד. איש כזה רוצה לתת מתנה לידידו שכא מחוץ-לארץ. אי אפשר לדרוש שכל אדם שיש לו מספר עתיקות לא חשובות, והוא רוצה לתת אחת מהן או יותר במתנה לידידו, שיבקש על כך רשיון מראש. אנשים לא יעשו את זה, כי אין מקצועם בכך. בהחלט צריך להביא בחשבון גם מקרים של תום לב. לכך התכוונו חברי הוועדה. יכול להיות שהם מצאו פתרון לא טוב, אבל חייבת להיות איזו הבחנה. אתה אומר שהשופט יבחין.

מר מ. שמגר:

יש עבירה ששמה נהיגה במהירות מופרזת, שהעונש עליה הוא שלוש שנות מאסר. אם אדם נהג במהירות מופרזת כדי להזעיק רופא, השופט יתן פרוטה קנס; אך הוא יטיל קנס אחר על מי שנטע במהירות מופרזת להנאתו.

ש. לויין:

מר שמגר אולי ערער את הבטחון שלנו בתיקון, אבל הוא לא שחרר אותי מהרגשה שבכל זאת צריך לומר משהו בסעיף הזה. בעיני הניסוח של הסעיף הזה, שאינו מבחין בין מוכר למוסר ובין מושא ההעברה, כי הוא מתייחס גם למושא ששונה פרוטה וגם למושא ששונה מיליון - הניסוח הזה איננו נראה לי. הרושם הראשון הוא של חוק דרקוני. אני מצטרף לבקשה שיוזמי החוק יתחשבו בדעה המובעת כאן, שדרושה איזו שהיא הבחנה בחוק. איננו מתכווין עכשיו לשיקול דעתו של השופט. החוק כפי שהוא היום הוא חמור מדי, במיוחד לגבי שתי הקטיגוריות שדיברתי עליהן. והיה רצוי מאד שאתם תציעו איזה שהוא שינוי.

ג. אליעד:

דעתי היתה כדעתו של היועץ המשפטי. למרות זאת מתעוררת אצלי שאלה. לא הייתי מבחין בין מכירה למסירה, אבל אולי יש להבחין בין עתיקות וסוגי עתיקות וערכן. אולי כאן יכול ד"ר בירן לעזור לנו. הוזכרו כאן דוגמאות כמו מגילה נדירה ונר חלב. אני מוכן אפילו לומר שתעודה של מנהל אגף העתיקות שהמושא הוא בעל חשיבות תהיה הוכחה החלטית. כלומר צריך להבדיל בין עתיקה בדירה לבין עתיקה רגילה.

ד"ר א. בירן:

אז אתה צריך להגדיר בחוק מה זו עתיקה רגילה ומהי עתיקה נדירה.

א. רזיאל-נאור:

אני מודה שיש לי ספקות. אני חושבת שקשה מאד להיכנס להגדרה של עתיקה רגילה ועתיקה נדירה. כי אפשר שיתגלגל לידי אדם כלשהו איזה שבר חרד שנראה ככל החרסים האחרים, אבל האדם אינו יודע כלל שבשולי החרס יש אות אחת שעשויה לפענח אלפא-ביתא שלמה. ההגדרות המדעיות צריכות להיות שמורות לאנשי המדע.

אבל צריך להבחין בין תום לב ולא תום לב. בניח שיש לי אוסף של מטבעות שנמצא אצלי שנים רבות, ואני רוצה לתת מטבע אחת במתנה לאורח, יודע, אח שנוסע לחוץ-לארץ. מדוע מגיע לי עונש בעד זה? מסרתי את זה בתום לב. מגילות אינן ניתנות במתנה.

ר. סטנר:

תבקשי רשיון, אז אין עבירה.

א. רזיאל-נאור:

רשיון לאחר מעשה דומה מאד לאישור חוקים באופן רטרואקטיבי. והיושבים כאן יודעים

את התועלת והערך שבדבר.

אני מציעה שתהיה הבחנה בין מוסר למוכר.

9.2.1972 - ע. פינברג-סירני

ע. פינברג-סירני:

הייתי משוכנעת גם קודם שלא צריך להבחין בין מוסר למוכר. עכשיו - פי כמה, גם לפי הנוסח בו מופיעות המלים "תום לב". בענין זה תום הלב יכול להיות במלוא מובן המלה תום לב, אבל הוא יכול גם להביא נזק.

אני מתנגדת למה שהציע חבר הכנסת אליעזר. לא הייתי רוצה לתת בידי אגף העתיקות את מלוא הסמכות לקבוע מהי עתיקה רגילה ומהי עתיקה נדירה. ניתנו פה שתי דוגמאות, מגילה עתיקה ונר חלב. מה יהיה באמצע? השופט יקבע.

אני מציעה לא להבדיל בין מוכר למוסר.

היו"ר א. רימלט:

לא הייתי מתנגד לניסוח החוק כפי שהוצע, אילו הוא היה מחייב כל אדם שיש לו עתיקות למסור את הרשימה של העתיקות שבידו, ואחר כך הוא יקבל סיווג: עתיקות אלה ואלה מוגנות וכו'. אך אני מבין שמבחינה מעשית זה בלתי אפשרי היום.

מר מ. שמגר: אנחנו הולכים בכיוון זה בחוק החדש.

היו"ר א. רימלט:

אילו זה היה כך, בהחלט אפשר היה לעשות את ההבחנה. אבל כל עוד זה לא קיים, אני מסכים לדעתו של חבר הכנסת לויין שהחוק הזה - אם כי הכוונה רצויה - איננו אסתטי.

מר מ. שמגר:

הייתי רוצה להבהיר, בתשובה לדברי חברת הכנסת רזיאל-נאור, מה היתה הסתייגותי. אנחנו מדברים כאן על שתי פעולות: פעולה של מסירה ופעולה של מכירה, שבשני המקרים נעשית ללא רשיון. מה שהוצע בהצעה זה לא להבחין בין מסירה ומכירה, כי במציאות אין שוני בין שתי הפעולות, תוצאותיהן יכולות להיות זהות. כמובן שאם יש לאדם רשיון, הוא לא יובא למשפט. הסיטואציה הזאת של מכירה ומסירה יכולה להיות מקרה קל, והחוק בדרך כלל מקיף מקרים קלים שיש בהם תום לב, ומקרים חמורים יותר. הדוגמה של מסירת מטבע - זו מסירה בנסיבות של תום לב. נניח שאדם מחזיק איזה חפץ, והנה הוא צריך להזמין רופא לבנו ואין לו כסף, אז הוא בתום לב מוכר את החפץ.

יש כאן קשת רחבה של אפשרויות, מהמקרה הקל עד לחמור, ומשום כך איננו רוצים להבחין בין מסירה ומכירה.

אבל אינני רוצה שייוצר מצב שמישהו עומד למשפט, ואחר שיצא חייב בדינו - יבוא אישור של רשות אדמיניסטרטיבית שקובע את גורלו. זה לא ייתכן. בית-המשפט שדן במקרה יביא בחשבון את תום הלב.

קחו את הדוגמה הקלאסית של אדם שצפוי תיאורטית לשלוש שנות מאסר בשל כך שהוא נוסע במכוניתו ללא אור אחורי. אם מסתבר שהאיש נסע כך במשך שבוע, הוא יקבל עונש מאסר. אם אדם יוכיח שהוא יצא לדרך כשהאור האחורי בסדר, והוא התקלקל באמצע הדרך - בית-המשפט יתן לו 10-20 לירות קנס. הסעיף אינו יכול להיכנס לפרטי האירוע.

ההצעה שיינתן אישור מאת המנהל לאחר מעשה - זה לדעתי דבר חמור.

לגבי הצעת חבר הכנסת אליעזר - אני קצת חושש מהענקת סמכות לרשות אדמיניסטרטיבית בנושא מדעי לקבוע פסק-דין החלטי שאין עליו ערעור. מדוע שיקבלו את עדותו של מנהל אגף העתיקות? יש כעת ארכיאולוגים רבים, זה יבוא את הפרופסור הזה, וזה יביא את הפרופסור הזה. זה דבר מרחיק לכת. אי אפשר לפסוק בוויכוח מדעי, אם דבר הוא נדיר או לא, על-ידי חתימת יד. זה דבר מדעי, וזה צריך להיבדק. אינני חושב שד"ר בירן ירצה לאשר דבר שהוא גם משתנה מיום ליום.

אינני רואה את הסיכון הרב בזה שאנחנו קובעת תקרה, שנה מאסר, כאשר בית-המשפט יכול לתת גם קנס נמוך ביותר. בית-המשפט יראה: אם מדובר בדבר נדיר, יפסוק עונש חמור יותר; אם לא - העונש יהיה יותר קל.

היו"ר א. רימלט:
 לאחר ששמענו את דברי היועץ המשפטי לממשלה, אני מציע שנעבור להצבעה. לא נצביע על נושא כלשהו. נחליט רק בשאלה אם להבחין בין מוכר למוסר או לא.

ה צ ב ע ה

- 4 - בעד ההצעה להבחין בחוק בין מוכר למוסר
- 6 - נגד ההצעה

הוחלט: לא להבחין בין מוכר למוסר.
 (הסתייגות לחה"כ א. רזיאל-נאור)

היו"ר א. רימלט:
 כעת אעמיד להצבעה את כל החוק, עם הצעת התיקון של חבר הכנסת קלינגהופר, שהועדה אימצה אותה. המדובר בתיקון סעיף 22, פיסקה (1), בה נאמר: במקום לקנס מאתיים לירות יבוא למאסר שנה או לקנס 30 אלף לירות. זה לא היה בחוק המקורי. מדובר באותה פיסקה על הריסת אתרים היסטוריים.

ה צ ב ע ה

חוק לתיקון פקודת העתיקות (מס' 2), תשל"ב-1971, נתקבל.

מסקנות ועדת החינוך והתרבות של הכנסת בנושא:
שידורים לימאים כלב-ים

היו"ר א. רימלט: (קורא את שיוטת המסקנות).

א. כץ:
 באשר לסעיף המדובר על ההוצאות לחידוש השידורים - הסכום המצויין כאן, כ-40 אלף לירות בשנה, איננו רלבנטי היום. האנשים שהופיעו כאן התייחסו לסכום שהיה זרוש לפני שנה, שנה וחצי. לפי ידיעות שיש לי מהצד השני, מדובר היום בסכום גדול ב-50% לפחות.

היו"ר א. רימלט:
 שמענו כאן את מר אלמוג. הוא אמר שלפני שלוש שנים הסכום הדרוש היה 20 אלף לירות.

יש לי רושם שמבחינת התוכן הדבר מוסכם על כולנו, ואין מקום לערעור. צריך רק ללשש את הדברים מבחינת הסגנון, ולאחר שהדבר ייעשה, נניח את המסקנות על שולחן הכנסת.

ש. לוין:
 לגבי הפיסקה שלפני האחרונה - יש לי רושם שזה מחליש את המסקנות. כי אם יתברר שמדובר בסכום גדול יותר?

היו"ר א. רימלט:
 אני מציע למחוק מהפיסקה הזאת את המלה "הקטן".

אני מבין שאין לחברים הסתייגויות, ואנו מקבלים את המסקנות. לאחר שיוכנסו בהן תיקונים סגנוניים, נניח אותן על שולחן הכנסת.

9.2.1972

**המלצות ועדת החינוך והתרבות
בנושא: עול שכר הלימוד בבתי-הספר העל-יסודיים
(הצעה לסדר היום של חה"כ א. כץ)**

היו"ר א. רימלט: (קורא את ההמלצות).

ש. לויין:
אני רוצה להתייחס לפיסקה הרביעית בעמוד הראשון. נאמר בה: "ועדת החינוך והתרבות שמעה מפי נציג משרד החינוך כי סולם שכר הלימוד המדורג נקבע על פי מדיניות מכוונת להכבדת העול המוטל על הורים ממעמד מסויים ומעלה, כלומר להכבדת העול על משפחות בהן ההכנסה הנפיש היא מעל 301 לירות לחודש, ושחרור משמעותי משכר לימוד למשפחות בהן ההכנסה הנפיש אינה עולה על סכום של 165 לירות לחודש".

אני מציע למחוק את החלק המדובר על כך שהמדיניות מכוונת להכביד את העול. יש לזה צליל לא נעים. במקום זה אני מציע לומר שהמדיניות מכוונת להקל את העול.

ח. גרוסמן:
אני מציעה לא למחוק את התלק הזה. אני מציעה להשאירו, בלי חמלים המדברות על הכבדת העול, אלא לומר שהן חייבות בתשלום מלא. יש פה איזה סכום-מפתח. למה לא להכניס את זה?

היו"ר א. רימלט:
אני מציע לא לומר "ממעמד מסויים" אלא "רמת הכנסה מסוימת".

א. פלד:
מה שכתוב בפיסקה זו אינו מבטא את המצב. אני מזדהה עם מה שאמר חבר הכנסת לויין. המדיניות היא להקל על משפחות שרמת הכנסתן נמוכה. כתוצאה מזה נובע שאלה שהכנסתם גבוהה יותר - נפגעים. אילו יכולנו לשחרר את כולם, היינו שמחים. אין זו מדיניות מכוונת להכביד את העול.

ש. לויין:
לכן הצעתי לא לומר שהמדיניות היא להכביד, אם כי המציאות היא שזאת הכבדה. אילו הממשלה והכנסת היו יכולות לשחרר הורים מעול שכר הלימוד, היו ודאי עושות זאת. לכן צריך לדבר על המדיניות להקל, ולא על מדיניות המכוונת להכביד.

א. כץ:
אני מקבל את התיקון שהמדיניות היא באמת לא להכביד אלא להקל את עול שכר הלימוד על כולם, במידה וזה ניתן. אבל לדעתי שני המספרים האלה חייבים להופיע במסקנות שלנו. אולי נאמר: בסולם הנוכחי משפחות בעלות רמת הכנסה של 300 לירות ומעלה הנפיש לחודש בתשלום שכר לימוד מלא, ויש הפחתה משמעותית למשפחות שרמת הכנסתן היא של 165 לירות לחודש הנפיש

א. רזיאל-נאור: מה זה "שחרור משמעותי"?

א. כץ: של 80%-100%.

היו"ר א. רימלט:
אני מציע לומר: ועדת החינוך והתרבות, לאחר ששמעה מפי נציג משרד החינוך והתרבות על מדיניות המשרד, סבורה כי שכר הלימוד המדורג שנקבע מביא להכבדת העול המוטל על הורים ברמת הכנסה מסוימת. כלומר להכבדת העול על משפחות שבהן ההכנסה הנפיש היא מעל ל-301 לירות לחודש, ושחרור משמעותי ניתן רק למשפחות שבהן ההכנסה הנפיש אינה עולה על 165 לירות לחודש. אז אינך קובע שהמדיניות מכוונת להכבדת העול, אבל זה המצב.

נ. אליעד:
אני מציע לומר באופן פשוט שועדת החינוך והתרבות שמעה מפי נציג משרד החינוך והתרבות כי סולם שכר הלימוד המדורג נקבע בכוונה להקל את העול המוטל על הורים. אינני צריך לפרט את הסולם.

א. כץ:
כל העניין של ההצעה לסדר היום הוא הסולם הקיים של שכר הלימוד המדורג.

9.2.1972

ג. אליעד:

אינני מציע להשתמש במלה "הכבדה". יש למצוא נוסח שיאמר שהסולם בנוי כך שהוא מביא להקלה לאלה שהכנסתם פחות מסכום כזה וכזה. מזה משתמע שבעלי הכנסה גבוהה יותר אינם נהנים מההקלה. זה לא ענין של הכבדה, אינני יודע אם זו הכבדה.

ש. לוינ:

אני מציע לא להשתמש בביטוי "הכבדת עול". אם יש צורך להזכיר את הסולם, אפשר לעשות זאת בדרך פשוטה יותר ויותר: הועדה רשמה לפנייה את הודעת משרד החינוך על המדיניות של קביעת שכר לימוד מדורג, שלפיה חייבים הורים בעלי הכנסה מסכום זה וזה. כמו כן רשמה לפנייה הועדה את המדיניות המכוונת להקל על הורים שהכנסתם אינה עולה על 165 לירות לחודש לנפש. ואז אנחנו לא עוסקים בהערכת העובדה שחלק מההורים משלם את מלוא שכר הלימוד; לעומת זאת אנחנו מציינים את המגמה להקל את העול על הורים שהכנסתם נמוכה.

היו"ר א. רימלט:

השאלה היא אחרת, אם דעת הועדה היא שלא צריך להמליץ על אפשרויות להקל על בעלי הכנסה בינונית. ההצעה לסדר היום של חבר הכנסת כץ היתה שיש למצוא דרכים להקל על אלה שמשלמים היום שכר לימוד מלא. אם דוחים זאת, אז המסקנות הן אחרות לגמרי.

ש. לוינ:

אפשר להוסיף לזה משפט, בפיסקה זו או בפיסקה אחרת, שבו יאמר: עם זאת טבורה הועדה שיש להרחיב את מדיניות ההקלה. אני רוצה להימנע מציון שזה מכביד את העול.

ב. שחור:

אני מציע למחוק את המלים "להכבדת העול המוטל... להכבדת העול על". ואז יהיה כתוב: "ועדת החינוך... כי סולם שכר הלימוד המדורג נקבע על פי מדיניות מכוונת למשפחות בהן ההכנסה לנפש היא מעל...". וכו'.

א. רזיאל-נאור:

אנחנו צריכים לומר משפט אחד על מבנה סולם שכר הלימוד המדורג, שקובע תשלום מלא להורים שהכנסתם לנפש היא מעל לסכום מסוים, והקלות מתאימות לאלה שהכנסתם אינה עולה על סכום אחר. אבל אחרי זה צריך לומר מה דורשת הועדה.

מ.צ. נריה:

הנושא שלנו איננו פניה לאגף התקציבים או למשרד האוצר. הנקודה המעניינת אותנו היא שמשרד החינוך הודיע לנו שכל משפחה שהכנסתה אינה עולה על סכום מסוים לנפש, משחררים אותה מתשלום שכר לימוד, ושיש מגמה לשחרר באופן הדרגתי גם בעלי הכנסות נמוכות אחרות. ממי מקבלים שכר לימוד מלא - זה בכלל לא שייך לענין.

אני מציע לומר: ועדת החינוך שמעה שקיים שחרור משמעותי משכר לימוד למשפחות שרמת הכנסתן אינה עולה על 165 לירות לנפש לחודש, ושקיימת מגמה להקל על בעלי הכנסות למעלה מזה, עד התקרה של 301 לירות לנפש לחודש.

א. כץ:

אני רוצה להציע נוסח בכיוון ההצעה של חבר הכנסת שחור: ועדת החינוך והתרבות שמעה מפי נציג משרד החינוך שלפי סולם שכר הלימוד המדורג שנקבע ישולם שכר לימוד מלא על-ידי משפחות שבהן ההכנסה לנפש היא מעל 301 לירות לחודש, ושחרור משמעותי משכר לימוד יינתן למשפחות שבהן ההכנסה לנפש אינה עולה על סכום של 165 לירות לחודש.

היו"ר א. רימלט:

אני מציע לקבל את הנוסח הזה.

הצעת חה"כ א. כץ נתקבלה.

א. פלד:

על כל פנים ברור מזה שאין מדיניות של הכבדה.

א. רזיאל-נאור:

אני רוצה להתייחס לדברים הנאמרים בהמשך. אני חושבת שאנחנו מאריכים יתר על המידה בפירוט הדברים החשובים ששמענו. אפשר לומר זאת: הועדה שמעה מפיינציגי משרד החינוך והתרבות על מבנה שכר הלימוד, וגם קיבלה נתונים מדוייקים על אחוז האוכלוסיה הנהנה מפטור מלא וכו', ואחר כך לעבור להמלצות. אין צורך למסור דו"ח מלא על כל מה שהיה בוועדה.

היו"ר א. רימלט:

על כל פנים חשוב לציין שיש אחוז מסויים שנהנה מפטור מלא. נקצר את הפיסקה הזאת.

מר ג. יעקבי:

אני מציע להגיד: נציגי משרד החינוך מסרו ש-70% מכלל שכר הלימוד מכוסה על-ידי

הממשלה.

היו"ר א. רימלט:

טוב.

נעבור לפיסקה הבאה בה נאמר: "ועדת החינוך והתרבות קובעת כי בקרב אוכלוסיית התלמידים הנדונה מצויות הרבה מאד משפחות אשר עול שכר הלימוד והוצאות של החינוך, מכבידים על קיומן. הכבדה זו אינה עומדת תמיד במבחן מדיניותו המוצהרת של משרד החינוך והתרבות האומרת כי קשיים כספיים לא ימנעו מילדי ישראל חינוך על-יסודי. לפיכך ממליצה הועדה בפני משרד החינוך על נקיטת הצעדים הכאיבים".

א. פלד:

אני מצוה נגד מה שכתוב כאן; אני חושב שזה לא נכון. א) אינני חושב ששכר הלימוד מכביד על קיומן של משפחות אלה. הוא מכביד על המשפחות, לא על קיומן.

ב) אני חושב שמה שנאמר במשפט הבא איננו נכון. אני חוזר ואומר שלא נמצא ולא ימצא ילד במדינת ישראל שבגלל אי-יכולת המשפחה לשלם שכר לימוד לא ילמד בבית-ספר על-יסודי.

א. רזיאל-נאור:

אם המנהל הכללי של משרד החינוך סוען שמדיניות המשרד היא לא למנוע מילדים, שאין להוריהם כסף, אפשרות ללמוד - הוא צודק. אבל ההורים מוציאים את ילדיהם מבתי-ספר. אז גם חבר הכנסת כץ צודק. אינך יכול להגיד שאין דבר כזה.

מר ג. יעקבי:

עוד לא הביאו מקרה אחד של ילד שהוצא מבית-הספר.

א. רזיאל-נאור:

אינך יכול לומר שאין ילד כזה בנמצא. אם יש אחד, ודאי יש עוד אחד שלא שמענו עליו.

עליו.

אינני יודעת אם מוכרחים דווקא לומר: הכבדה זו אינה עומדת תמיד במבחן מדיניותו המוצהרת של משרד החינוך והתרבות... הרעיון הוא פשוט: שיש משפחות שבגלל העובדה שהן נדרשות לשלם סכום כזה וכזה, שלפי שיקול דעתן זה סכום גדול מאוד, או שלפי מידת הרגליהן להקדיש חלק גדול מהמשכורת לשכר לימוד, לא מקובל עליהן הנוהג הזה - מוציאות את ילדיהן מבית-הספר. אז מה יש פה למחות?

נ. אליעז:

אינני יכול לקבל את הפסוק האומר "הכבדה זו אינה עומדת תמיד במבחן מדיניותו המוצהרת של משרד החינוך והתרבות...". הייתי מציע לומר זאת דווקא בצורה חיובית, שתחייב את משרד החינוך והתרבות, שרשמנו לפנינו את הצהרתו של משרד החינוך והתרבות שמדיניותו המוצהרת היא כי קשיים כספיים לא ימנעו מילדי ישראל חינוך על יסודי.

א. פלד:

אני מוכן לקבל את זה.

א. כץ:

הסעיף הזה ינוסח כך: ועדת החינוך... מכבידים עליהן. הועדה רשמה לפני את הודעת משרד החינוך והתרבות לפיה לא ימצא תלמיד שיימנעו ממנו לימודים בחינוך העל-יסודי בשל קשיים כלכליים או כספיים.

9.2.1972

א. רזיאל-נאור: אני מציעה להגיד: בקרב אוכלוסיית התלמידים הנדונה... מכבידים עליהן וגורמים להוצאת הילדים מבית-הספר.

ע. פינברג-סירני: אני מתנגדת לזה.

היו"ר א. רימלט: אפשר להגיד: ועלולים לגרום להוצאת הילדים מבית-הספר. אעמיד זאת להצבעה.

ה צ ב ע ה

ברוב של 6 קולות הוחלט לומר: עלולים לגרום להוצאת ילדים מבית-הספר.

היו"ר א. רימלט: בעבור לסעיף א' של ההמלצות: סעוף מפורט יותר של סולם שכר לימוד מדורג בעיקר בשלבי הפסוד החלקי. אני מציע למחוק את המלים "בעיקר בשלבי הפסוד החלקי".

א. פלד: אני רוצה להעיר הערה המתייחסת לכל מערכת ההמלצות. יש חשיבות רבה לעיתוי של ביצוע ההמלצות. לגבי שנת תשל"ב אין היום שום אפשרות לשנות משהו ממה שנקבע. לגבי שנת תשל"ג - אנחנו ביוזמתנו מינינו ועדה שבודקת מחדש את כל תחשיב שכר הלימוד המדורג, וצריכה להגיש הצעות לשינויים. אם כך הייתי מציע לקבל את הודעת משרד החינוך והתרבות. הועדה הזאת צריכה לסיים את עבודתה בסוף חודש מרץ, ובחודש אפריל אנחנו נציג לפני ועדת החינוך והתרבות את ההצעה המפורטת של הועדה הזאת.

היו"ר א. רימלט: אין זה מונע מאתנו להביע את דעתנו. הסדר צריך להיות הפוך: ועדה של הכנסת ממליצה; אם חלק מהדברים יתקשר עם המלצות הועדה - נקבל זאת בברכה.

במקום "סעוף" אני מציע לכתוב "דרוג נוסף", או "הצעת שינויים בסולם שכר הלימוד המדורג ומרכיביו".

א. כץ: יש דברים ששייכים לדרוג ויש דברים ששייכים לסעוף.

נ. אליעד: מה שמתכוון לו חבר הכנסת כץ זה עוד לא הצעת שינוי הסולם; הוא מדבר על פירוש יתר של אותו סולם בשלבי הפסוד החלקי. ויש הבדל גדול. אני חושב שאנחנו צריכים להישאר בתחום זה, ולומר או פירוש יתר של סולם שכר הלימוד המדורג, או דירוג, או אפילו סעוף.

היו"ר א. רימלט: אם כותבים "שינויים בסולם שכר הלימוד המדורג ומרכיביו", זה מכסה הכל.

נתחיל בסעיפים 1 ו-2. בסעיף 1 מוצע לומר: הקלות משמעותיות למשפחות בהן לומדים בבית-ספר על-יסודי שני ילדים ויותר. בסעיף 2 מוצע לומר: הקלות משמעותיות למשפחות העוזרות לבן בוגר בלימודים על-תיכוניים.

א. פלד: לסעיף 2. אני רוצה לחזור לדיון שהיה כאן ולהזכיר שהיו מספר רב של חברי ועדה שאמרו שעדיין לא הגענו למצב שאנחנו יכולים לעשות זאת. אני חושב שזה סעיף שאינו ניתן לביצוע בעתיד הנראה לעין.

א. רזיאל-נאור: אבל ישנם כאלה שצריך לעזור להם.

היו"ר א. רימלט: אני חושב שאין כאן דעה שלימוד על-תיכוני הוא בבחינת מותרות של הבורגנות או של חוגים נוצצים. הבעיה רק יכולה להיות, כפי שמשרד החינוך מבטא את זה, שהמשרד לא יוכל לעמוד בזה. כלומר אם הוא יעשה כן, זה יהיה על חשבון דברים אחרים. נראה לי שאת הסעיף הזה נצטרך לסכם בכל זאת בהצבעה.

א. רזיאל-נאור:

אנחנו שואפים לכך שהלימוד בחינוך העל-יסודי יהיה נחלת הכלל, נחלת העם כולו. אנחנו גם שואפים לכך שהמתאימים והמוכשרים והרוצים בחינוך גבוה, יוכלו להגיע לזה. באופן תיאורטי אומרים לנו שכבר יש איזה שינוי לטובה. נדמה לי שלאחרונה חל שינוי לרעה בתוך השינוי לטובה, במספר יוצאי משפחות מרובות ילדים שהגיעו לחינוך על-יסודי ולאוניברסיטה. נתאר לעצמנו שיש משפחה ובה עשרה ילדים ברווחים לא כל כך גדולים בין ילד לילד. כולל להיווצר מצב שבבית-ספר על-יסודי לומדים שלושה ילדים ואחד לומד באוניברסיטה. מה הדין?

ג. יעקבי:

הם משוחררים מראש מתשלום שכר לימוד.

א. רזיאל-נאור:

ואם יש משפחה יותר קטנה, שבה שני ילדים לומדים בתיכון ואחד באוניברסיטה, מה הדין?

א. פלד:

אז הם יקבלו את הפטור עבור שני הילדים שלומדים בתיכון, לפי רמת ההכנסה שלהם.

חוץ מזה, לתלמידים במוסדות השכלה גבוהה יש מערכת ענפה של הלוואות, מילגות, מענקים. נדמה לי שהיום אין כמעט סטודנט שאם הוא רוצה, אינו יכול לקבל אלפי לירות כהלוואות.

היו"ר א. רימלס:

יש עוד נקודה. כשדנו פעם בענין קביעת שכר הלימוד בבתי-ספר גבוהים, היתה הצעה להנהיג שכר לימוד מדורג באוניברסיטאות, ולהתחשב ברמת ההכנסה של ההורים. אז הסטודנטים התנגדו לזה. הם אמרו: לא כל סטודנט, לאחר שהוא מסיים את שירותו הצבאי, נשוי או לא נשוי, סמוך על שולחן הוריו. כלומר הסטודנטים מעונינים בנייתוק קביעת שכר הלימוד למצב ההורים.

אני רוצה להציע הצעת פשרה. הדרישה כאן היא צודקת בהחלט, אבל עלינו לראות את המציאות. אולי במקום "הקלות משמעותיות" נגיד: הועדה מבקשת לשקול התחשבות במשפחות העוזרות לבן בוגר בלימודים על-תיכוניים. יכול להיות שהיום אף אפשר לעשות זאת; אולי מחר אפשר יהיה לעשות זאת. על כל פנים זו הכדוזה של רצון הועדה. אם הועדה חושבת שחינוך על-תיכוני דוקא לבנים של משפחות בעלות הכנסה לא גבוהה ביותר הוא חשוב מאד ורצוי מאד, לא נוכל לעבור על זה לגמרי בלי לומר דבר. אשר להגשמת המטלה הזאת, על כך נצטרך לענות לפי ההתפתחויות שתהיינה אצלנו.

א. פלד:

אני רוצה למסור לועדה שיושבת כעת ועדה בראשותו של השופט בר-ניב, שתפקידה לבדוק את נושא שכר הלימוד באוניברסיטאות. אני מניח שלוועדה זו לא תהיה ברירה אלא להיכנס לתחום זה שדובר עליו כעת. בוועדה זו אנחנו נציג את עמדתנו.

ההערה השניה שלי היא שאי אפשר לדון בבעיית התפאכה בתלמידים בחינוך העל-תיכוני בלי לראות את המערכת הגדולה של תמיכות שאנחנו נותנים לסטודנטים. שם השענה היא הפוכה. ארגוני הסטודנטים מציגים טענה חזקה מאד האומרת: הסטודנט אינו סמוך על שולחן הוריו. יש להסתכל על כל סטודנט בפני עצמו וכעומד ברשות עצמו. כוללנו יודעים שחלק מזה נכון וחלק לא מדויק.

בתקציה משרד החינוך והתרבות יש סכום של כ-9 מיליון לירות המיועדים לתמיכות בסטודנטים. חוץ מזה יש בכל אוניברסיטה סכומים של מיליוני לירות המיועדים לתמיכה בסטודנטים. אני חושב שאי אפשר לעשות גם את זה וגם להתחשב מהצד השני ברמת ההכנסה של ההורים.

היו"ר א. רימלס:

הואיל ואינני יודע אם הועדה תציע שכר לימוד מדורג באוניברסיטאות או לא, ואם תציע - אז ודאי יהיו כאלה שיצטרכו לשלם שכר לימוד מלא - לכן הצעתי לשקול מתן הקלה יכולה להשתלב בזה. כי אם יביאו בחשבון את ההורים, אז הורים בעלי רמת הכנסה בינונית, שיש להם שני ילדים בתיכון ואחד באוניברסיטה, לגביהם זו תהיה הכבדה שלא יוכלו לעמוד בה.

נ. אליעד:
 אני בודאי דוגל בסיסמה: מי יתן והיה כל עם ה' נביאים. אבל במשך השנים המעטות שאני חבר בוועדה זו השתכנעתי שבעיית הבעיות של החינוך במדינה היא בעיית החינוך היסודי למטה, בהתחלת הסולם. שם אנחנו צריכים להשקיע.

שמענו פה את דברי מר פלד. אם תתקבל הצעת חבר הכנסת כץ על צמצום של שעה אחת בבתי-הספר העל-יסודיים, אתמוך בכך שהסכום שייחסך יופנה לשלבים הנמוכים של החינוך היסודי.

אינני מקבל את הטענה שאף סטודנט אינו סמוך על שולחן הוריו. כל סטודנט שלאביו יש אפשרויות, נעזר על-ידו.

היו"ר א. רימלט:
 אבל כאן מדברים על שכנה מסויימת של שכירים ועצמאיים קטנים.

נ. אליעד:
 משפחה שיש לה שלושה ילדים, והיא רוצה לשלוח אותם לאוניברסיטה, זו בדרך כלל משפחה בעלת הכרה. המדינה צריכה לעזור לאלה שזקוקים לעזרה יותר מהם. אנחנו לא סובלים ממחסור בסטודנטים בשכבות הללו. אני חושב שהבעיה איננה בעייתו של המעמד הבינוני. לו יש אפשרויות להגיע לאוניברסיטה. כל זוג בינוני - קשה לו, כבד לו, אבל הוא יכול לעמוד בזה, הוא ישיג את זה, וילדיו ילמדו. אני חושש למשפחות בנות עשר נפשות, שאם לא יתנו להם את המכסימום בשלבים הראשונים - הם לא יגיעו לזה.

ח. גרוסמן:
 האויב הגדול ביותר של הטוב הוא הטוב יותר. אינני אומרת שמה שכתוב פה זה לא טוב. זה טוב. ובכל זאת הנושא שלנו הוא צול שכר הלימוד בחינוך העל-יסודי. אנחנו רוצים להעניק חינוך על-יסודי למכסימום ילדים. אינני אומרת שזה לא היה טוב אילו יכולנו להגיע להקלות אם יש בן באוניברסיטה. אבל לא זה הנושא שלנו. עלינו בכל זאת לשים את האצבע על הנקודה העיקרית בנושא הנדון. והנושא הנדון הוא שאם יש במשפחה שניים-שלושה ילדים בבית-ספר על-יסודי - פה מוכרחים לעשות מהו. ומדובר על משפחות משכבות מעוטות יכולת או בעלות הכנסה קצת למטה מהבינונית או על גבול הבינונית, לאפשר להן ולעודד אותן שהילדים שלהן יגיעו לבית-ספר על-יסודי.

אני מציעה לא להסתכן ולא לדבר על חינוך על-תיכוני. זה טיפוס על קירות הלכים. אני אומרת זאת לא מפני שאני נגד זה, אבל אני חושבת שבכך נחטיא את המטרה העיקרית.

ש. לוי:
 אני רוצה לנסות להציע הצעת פשרה אחרת, שבסוף המסקנות יבוא סעיף שבו תאמר הוועדה שהיא תחזור לדון בנושא זה לאחר שיתבררו הסידורים שייקבעו בענין שכר הלימוד באוניברסיטאות.

נ. אליעד:
 נדמה לי שזה נושא חדש.

ח. גרוסמן:
 אני רוצה לתמוך בדברי חבר הכנסת אליעד. איננו יכולים להתעלם מהענין של עדיפויות, בדור שסטודנט לא יגיע לאוניברסיטה אם כל זמן שהמשאבים הם מצומצמים. לא ישקיעו בו בגיל הרך.

ענין שכר הלימוד באוניברסיטאות הוא נושא אחר. אני גם חושבת שמבחינה חינוכית אין לקשור את מצב הסטודנט באוניברסיטה לאחריות של הוריו. זה גם כן לא טוב. העובדה היא שמי שבא לאוניברסיטה משכנה שאינה יכולה לעמוד בהוצאה זו, יש לו כל האפשרויות להשיג את הכסף הדרוש כדי לאפשר לו לגמור את לימודיו. יש לו גם אפשרות להשיג עבודה, ומבחינה חינוכית טוב מאד שהם יעבדו.

גם אני חושבת שאיננו צריכים בהקשר זה לדבר על שכר הלימוד באוניברסיטה, לא לקשור את הדברים, אלא באמת לדאוג להיזוקם של הורים לילדים הלומדים בבתי-ספר על-יסודיים.

א. רוזיאל-נאור:

קודם כל אני מציעה לנו לא לחלק ציונים זה לזה, ואל נגדיר דברים שמישהו אומר כטיפוס על קירות. כי אם נתחיל לדבר בלשון ציורית, אז אפשר לומר גם שיש זריית חול בעיניים. אינני מקבלת את הדיבורים האלה, שאם אנחנו נתמוך במשפחה - לא בסטודנט - שיש לה בן באוניברסיטה, ונקל על התשלומים שהמשפחה חייבת לשלם עבור הילדים הלומדים בתוכן - שזה יגרום לכך שלא יהיה לנו כסף בשביל בני ילדים. אני נגד זה שנערבב פרשיות. תקציב המדינה איננו בנוי כך שיש צורך אחד שכתוב עליו בני ילדים, וצורך שני שכתוב עליו אוניברסיטה. זה לא כך. אסור להציג את הדברים בצורה כזאת. איש לא ביקש לקשור את הסטודנטים לאחריות ההורים. אבל אסור לשכוח את המשפחה. כי אם יש למשפחה בן באוניברסיטה, גם אם הוא מקבל את ההלוואה, גם אז צריך ברוב המקרים לעזור לו. כל אחד מכיר כל מיני סטודנטים.

אני מציעה לא להלך עלינו אימים, שאם חס וחלילה אנחנו ננסה להקל על אלה שחבר הכנסת אליעד קורא להם פתאום מעמד בינוני - שזה כבר יגרום לשמות במעמדות שקשה להם יותר. אינני מקבלת את זה. מותר לחשוב גם על המשפחות האלה שנושאות בכל עול המסים, בעול מגביות והתנדבות ותרומות. כי ממי מקבלים, אם לא מאלה? הם לא יתקוממו ולא יערכו הפגנות. הם נושאים בכל התפקידים. מותר לחשוב גם על איזו הקלה על משפחות שיש להן שני ילדים בבית-ספר על-יסודי וכן באוניברסיטה, ושהכנסתן אינן עולה על מה שייקבע.

א. פלד:

אני רוצה להתייחס להערה קודמת של חברת הכנסת רוזיאל-נאור ולומר: הבעיה איננה במעמד מהתייכון לאוניברסיטה; הבעיה היא במעמד מבית-הספר היסודי על-יסודי.

א. בן:

מהיסודי לסוף העל-יסודי.

א. פלד:

כן. המספרים מוכיחים שמבין מקבלי העזרה בגרות כמעט מאה אחוז ממשיכים בלימודים גבוהים. זאת אומרת אין היום מצב שמישהו נמצא מחוץ לכותלי מוסדות להשכלה על-תיכונית לסוגיה בגלל סיבה זו או אחרת. לגבי האחוזים המצטיים שהם מחוץ לזה אין מחקר, אבל אינני מניחה שזה מסיבה כלכלית.

הבעיה היא של הלוקת משאבים במסגרת האפשרויות הנתונות. יכול להיות שזאת משאלה טובה. אני מצטרף לאלה שאמרו שהיום אנחנו עדיין איננו מסוגלים, בסך הכל הצרכים שעומדים בפנינו, להשקיע גם בקטיגוריה זו. ייתכן שבעוד חמש שנים נוכל. נפתור קודם את הבעיות הלוחצות יותר, הבעיות של חינוך יסודי, הבעיות של קידום אותן שכבות שנושרות מהחינוך העל-יסודי. זה קודם. מה שנוגע לחינוך שמעבר לעל-יסודי - לכשייב.

היו"ר א. רימלט:

לפנינו שלוש הצעות: האחת - לקבל את סעיף 2 כפי שהוא; השניה - למחוק את הסעיף הזה; והצעה שלישית - שבסוף המסקנות יבוא סעיף נפרד בו ייאמר שהועדה ממליצה בפני משרד החינוך והתרבות לשקול מתן הקלות למשפחות העוזרות לבן או בת בוגרים בלימודים על-תיכוניים.

מעמיד להצבעה את שתי ההצעות הראשונות זו מול זו.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה למחוק את סעיף 2 - 5

בעד השארת הסעיף כפי שהוא - מיעוט

הוחלט למחוק את סעיף 2. (המתייגות לחה"כ כן ורוזיאל-נאור)

היו"ר א. רימלט:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להוסיף בסוף המסקנות סעיף שבו ייאמר שהועדה ממליצה בפני משרד החינוך לשקול אפשרות מתן הקלות למשפחות העוזרות לבן או בת בוגרים בלימודים על-תיכוניים.

ה צ ב ע ה

4	-	בעד ההצעה
אין	-	נגד

ההצעה נחקבלה.

(חה"כ ח. גרוסמן וז. הרמן נמנעו)

אני מציע במקום "הקלה משמעותית" להגיד "הקלה סמלית".

ש. לוי:

טוב.

הנ"ל ר.א. דימלע:

הישיבה נעולה.

הישיבה נסתיימה ב-11.55.